

„Не смемо да помешамо шта је политика, а шта полиција.“

Морис Тарнер

Ако сте на телевизији Б-92 гледали снимке сукоба полиције и „хулигана“, који су се десили пред крај митинга 29. јула, вероватно вам није промакао кадар када се група бесних полицајаца окомила на изолованог, изгледа још непунолетног, момка у шорцу. Но, можда нисте запазили са којом брзином је камерман споменуте телевизије престао да снима оно што је затим уследило. А не морамо да будемо нарочито маштовити па да нам падне на памет – шта се десило са дечком! Исти медиј, додуше тада само у аудио варијанти, 90-их година истрајно је извештавао о сваком случају полицијске бруталности.

ПОЛИЦИЈСКА КУЛТУРА

Живимо у земљи која нема богзна какво демократско наслеђе. А још мање има традицију цивилизованог, уз уважавање људских и грађанских права, опхођења полиције према грађанима. Уосталом, до пре 20 године није било неуобичајено да људи у полицијским станицама буду премлаћивани због испричаног политичког вица или отпеване неке „националистичке“ песме.

Обнова вишепартијског система свакако је сузила простор за полицијску бруталност. Међутим, далеко од тога да је он постао макар налик ономе у земљама развијене демократије. Полиција је и даље на миг власти крвнички млатила демонстранте, хапсила и злостављала опозиционе лидере, застрашивала грађане. Ипак, од 2004. године, деловало је да смо кренули путем законитости, бар када се радило о МУП-у, као и да је почела да се поправља „полицијска култура“.

Но, дошао је 29. јул. Полиција је тукла изгреднике али и обичне демонстранте, па и новинаре и пролазнике – као у доба пре него што је у нашем врту „процветала демократија“. Сада нећу да улазим у то ко је режирао сукобе, али како год било, неприхватљиво је да било ко разбија излоге или провоцира полицију. Као што је нормално да полиција тада интервенише. Међутим, није прихватљиво ни да полиција непотребно и брутално бије, макар и истинске хулигане, који су издвојени или опкољени у малој групи и више не пружају отпор. Ако су до тада снаге реда и обављале посао регуларно, од тада су несумњиво злоупотребљавала овлашћења!

Не тако давно, у Москви сам гледао како тамошња полиција решава ексцесе са демонстрантима. Чим би их специјалци разбили у мање групе и опколили, престајали су да примењују силу. Немоћне демонстранте су спроводили у специјалне полицијске аутобусе који су стајали иза кордона. Иако вероватно није била намера да сви они буду приведени, тако су привремено изоловани и онемогућени да се супротстављају полицији. А нису непотребно тучени и злостављани. Опет, пре неки дан у Београду, као да је био циљ да буду тучени и да сукоби ескалирају тј. да у њих буду увучени мирни демонстранти и организатори протеста.

Полиција је уз батине одгурала момке који су се са њом сукобили до епицентра митинга, и тако створила прилику да растури демонстранте и спречи шетњу. Тада је пендреке и

гумене метке употребила и против оних који су покушавали да смире страсти и спрече отпор полицији. Ипак, из глобалних евроатлантских кругова и медија под њиховом контролом – непрекидно се упућује поруке да је Русија умногоме аутократска земља. Као што се и поред призора десет полицајаца како пребијају једног склупчаног дечка који се ваља по асфалту – нашим властима упућују похвале за ефикасну „закониту“ акцију полиције!

А такве похвале су несхватљиве, тим пре што је полиција, којој су вероватно политичком одлуком дате одрешене руке, тукла кога је стигла, ако се задесио у ширем „радијусу њеног дејства“. Можда је тако поступала када јој се указала шанса, и стога што се „ужелела“ рекреације из „старих добрих времена“. Како год било, код хотела „Москва“ претучен је новинар агенције БЕТА, Милош Ђорђевијевски, док је ишао према својој редакцији. Полицајци су му пришла из чиста мира, и почели да га удара, и то чак намерно по осетљивим деловима тела. На његове вапаје да је новинар нису се обазирали.

МЕДИЈСКИ ЛИНЧ

Да се тај немили догађај није десио, питање је да ли би осим пар медија који још нису подлегли притиску власти или прихватили неку примамљиву понуду, ико други споменуто полицијско насиље. На крају крајева, и поред тога што је уз агенцијског новинара бар још један медијски делатник (сниматељ) истучен, чак су и реакције новинарских удружења била релативно благе а извештавање медија о томе углавном анемично. Штавише, негативни утисак који би јавност и због тога могла да стекне, неутралише се сталним понављањем похвала упућених МУП-у од стране „релевантних“ аналитичара.

Није ме зачуло ни то што „безбедносни стручњаци“ сматрају да је „полиција поступила по закону и није прекорачила овлашћења“. Да је олака и незаконита примена гумених метака и шок-бомби сасвим ОК. Сви ти стручњаци су принципе свог „заната“ учили у тоталитарним временима. Па им, ваљда, делује „нормално“ да полиција млати грађане по сопственом нахођењу и да не мари да ли ће неког тешко озледити па и осакатити. Као што изгледа сматрају да је „природно“ да полиција пре свега буде у функцији интереса владајућих структура.

Међутим, ипак ме је изненадило однос већине медија према бруталности припадника „органа реда“. И то, и поред тога што сам за неке од њих и раније у потпуности увиђао колико су пристрасни. И што сам сада настојао да сагледам и дубље психолошке и друге мотиве, и да изналажењем оправдања умањим своју запањеност. Отуда, примера ради, иако остаје отужан осећај када се прочитају похвале Милоша Васића на рачун полиције и његове злураде, бесмислене политичке конструкције, о њему нећу говорити. Ако и није тачно оно што народ воли да каже – „једном полицајац, увек полицајац“, разумем да остаје осећање колегијалне солидарности.

Другачије ствари стоје са медијима типа Б-92, и разним НВО које треба да се баве људским правима, који уместо да буду будне „очи“ јавности које надзиру власт – у критичним тренуцима, по цену основних људских прва дела грађана а без икаквог

„оправдања“, систематски се понашају као острашћени хушкачи. Уместо да се непристрасно баве оним што оптерећује наше друштво, приказују као проблем само оно што није у складу са опредељењима њихових власника или ментора, макар истински то и не представљало проблем. А сваку девијацију или злоупотребу приказују у позитивном светлу, ако је на идеолошки подобној линији. Но, једна ствар је била док се Б-92 тако понашао а улог није била физичка безбедност „неподобних“ грађана, а друга ствар је од када је постао део, чини ми се, интегрисаног система репресије.

Од пре неки дан искрено сумњам да је многима који су оправдано скретали пажњу јавности на злоупотребе из 90-их, и због њих захтевали чак и лустрацију, стварно стало до људских права. Сећате се чувене сцене из времена протеста 96-97. године, када је неколико полицајца пришло младићу, и без повода почело да га бије. Е, пре неки дан је тога поново било много. И ником ништа. Изгледа, нашим а светским „поклоницима“ европских вредности, битно је једино за чији рачун полиција бије и кога бије, а не да ли на то има право, односно да ли примењује прекомерну силу.

ДЕХУМАНИЗАЦИЈА НЕИСТОМИШЉЕНИКА

Додуше, ако „независни“ медији и велики део невладиног сектора нису у служби заштите људских и грађанских права – то је и можда „нормално“. Ако је циљ да се сви који су национално опредељени – били они припадници СРС-а, НС-а, ДСС-а, неких патриотских НВО или само „идеолошки неподобни“ грађани – прикажу као агресивни типови и мрачњаци, онда је понашање Б-92 и, сада већ, многих других медија, сасвим „природно“. Јер, док се ради на дехуманизацији „непријатеља“, његовом приказивању као злог и инфериорног бића, контрапродуктивно је било шта што подстиче емпатију или наводи на логичко размишљање.

Циљ је да гледаоци ако не са симпатијама, онда бар са пуним разумевањем, посматрају разрачунавање власти са неподобним елементима. Стога, незгодно је бавити се чак и случајевима када је претучен неки странац, пролазник или новинар. То је „прихватљива“ колатерална штета како се не би ризиковало да се повуче „конац“ – „конац“ који може да доведе до тога да се очас посла „распара“ „истина“ саткана од лажи. Ако људи почну да саосећају и размишљају, можда под знак питања дође и флоскула о „хулиганима“.

Њих свакако увек има на митинзима. Међутим, нису сви који се супротставе полицији хулигани. Јер, онда су „хулигани“ углавном „дивљали“ и 9. марта 1991. године, односно они су омогућили ДОС-у да преузме власт 5. октобра 2000. Хулигани су они који изазивају полицију, пљачкају радње и циљно наносе материјалну штету јавној и приватној имовини. Међутим, нису увек хулигани они људи који се супротставе полицијској интервенцији, чак и када је она законски утемељена (сетимо се студентских протеста из 1968. године). Поготово, када полицијска акција делује сумњиво и много тога указује на политичку инструментализацију снага МУП-а. А делује ми да је то био случај током недавног митинга опозиције.

* * *

Нико од нас не жели да живи у друштву у коме ће моћи да га малтретирају па и бију

припадници полиције. Нико сигурно не жели да се помири са тиме да олако, без озбиљне истраге, његово дете може да буде окарактерисано као хулиган и да онда, неки мрзовољан или фрустриран полицајац, сме да му у лице испали гумени метак. А знајте ако се „дух“ пусти из „боце“, колико год да мислите да сте по страни од политичких дешавања или да испољавате убеђења која тренутно нису сатанизована, нећете знати када ће „враг доћи по своје“. Можда се само деси да ви или неко од ваших у незгодном тренутку пролазите поред хотела „Москва“, а оно ...

Требали би да се забрину и политичари који сада имају власт. Јер, шта год мислили, неће је имати до века. Нека се сете анегдоте о томе како је Никола Пашић одбио да подржи нови изборни закон, који је прекомерно фаворизовао власт у односу на опозицију. Мудро је рекао својим сарадницима: „Бићемо и ми опозиција“. Што се нас тиче, ако сада у пуном обиму оживи дух насиља и медијске манипулације у интересу владајућих структура, пре ћемо стићи у најмрачније раздобље деведесетих него у ЕУ. А ни они који мисле да сада чврсто седе у властодржачким фотељама, неће знати када ће им бити испостављен рачун за оно што раде док су на власти. Макар зато што ће у негативном систему вредности који оживљавају, сутра бити опозиција! Као што и они грађани што са симпатијама гледају како се „пендреком“ подупиру политичка убеђења која деле са влашћу, неће знати када ће у духу обновљених старих правила игре, тај пендрек да се против њих окрене.

Зато, надам се да ће брзо сви схватити да нико у Србији дугорочно неће имати корист ако даље наставимо путем полицијске самовоље, медијске сатанизације неподобних, политичке манипулације ... А озбиљна истрага о томе шта се десило, и кажњавање не само хулигана, већ и полицајца који су прекорачили овлашћења као и њихових старешина које су то наредиле или допустиле, већ ће бити добар показатељ да власт не намерава да нас врати у време када је Ивица Дачић био портпарол СПС-а. Наравно, морао би у вези са извештавањем неких медија да се огласи и „Етички комитет“ Републичке радиодифузне агенције. Но, пропагандно повећавање из дана у дан броја повређених полицајца (иначе од главе до пете „оклопљених“), и умањивање броја озлеђених демонстраната, уз натегнуте осуде на рачун опозиције – а у питању је игра у којој учествује како власт тако и многи медији односно новинари – изгледа да баш и не погодује мојим надама.